

Vergaderjaar 1997–1998

24 714

Verslag van de commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten over haar werkzaamheden in het jaar 1995

Nr. 5

LIJST VAN VRAGEN EN ANTWOORDEN

Vastgesteld 17 februari 1998

De vaste commissie voor Binnenlandse Zaken¹ heeft over het overzicht van de controlestelsels met betrekking tot de inlichtingen- en veiligheidsdiensten in een aantal andere landen (24 714, nr. 4) een aantal vragen aan de regering voorgelegd. De vragen zijn beantwoord bij brief van de minister van Binnenlandse Zaken d.d. 13 februari 1998. Vragen en antwoorden zijn hieronder afgedrukt.

De voorzitter van de commissie,
De Cloe

De griffier van de commissie,
Coenen

¹ Samenstelling:

Leden: V. A. M. van der Burg (CDA), Te Veldhuis (VVD), Van der Heijden (CDA), De Cloe (PvdA), voorzitter, Janmaat (CD), Van den Berg (SGP), Scheltema-de Nie (D66), ondervoorzitter, Apostolou (PvdA), Kalsbeek-Jasperse (PvdA), Zijlstra (PvdA), Van der Hoeven (CDA), Van Heemst (PvdA), Remkes (VVD), Gabor (CDA), Koekoek (CDA), Nijpels-Hezemans (Groep Nijpels), Oedayraj Singh Varma (GroenLinks), Hoekema (D66), H.G.J. Kamp (VVD), Essers (VVD), Dittrich (D66), Cornielje (VVD), Rouvoet (RPF), Rehwinkel (PvdA) en Wessels (D66).
Plv. leden: Dankers (CDA), Van Hoof (VVD), Bijleveld-Schouten (CDA), Liemburg (PvdA), Poppe (SP), Schutte (GPV), Jeekel (D66), Duivesteijn (PvdA), Noorman-den Uyl (PvdA), Feenstra (PvdA), Verhagen (CDA), M. M. van der Burg (PvdA), Van der Stoep (VVD), Mateman (CDA), Mulder-Van Dam (CDA), Van Wingerden (AOV), Rabbae (GroenLinks), Van Boxtel (D66), Korthals (VVD), Luchtenveld (VVD), Assen (CDA), Klein Molekamp (VVD), Leerkes (U55+), Van Oven (PvdA) en Bakker (D66).

I Inleiding

1

Uit het overzicht blijkt dat een aantal landen een soort commissie heeft ingesteld die bestaat uit leden met een juridische achtergrond die enkele jaren ervaring hebben opgedaan binnen de rechterlijke macht (of anderszins in verband met inlichtingen- en veiligheidsdiensten). Deze commissies hebben – in zijn algemeenheid – tot taak controle van de veiligheidsdiensten. In Duitsland, Engeland, Frankrijk, België en Canada kunnen deze commissies klachten behandelen over de inlichtingen- en/of veiligheidsdiensten. Bestaat er een overzicht van het effect van een dergelijke toetsing?

Navraag bij de in het «overzicht van de controlestelsels met betrekking tot de inlichtingen- en veiligheidsdiensten in een aantal andere landen TK, vergaderjaar 1996–1997, 24 714, nr. 4» (hierna te noemen «het overzicht») weergegeven diensten, heeft geleerd dat er geen overzicht bestaat naar het effect van de toetsing door de verschillende commissies die betrokken zijn bij de controle van veiligheidsdiensten. Zie overigens tevens het antwoord op vraag 2.

2

Voor klachten over de BVD kun je in Nederland terecht bij de Nationale Ombudsman, Commissie voor verzoekschriften en de rechter. Noch de Nationale Ombudsman noch de Commissie voor verzoekschriften kunnen bindende beslissingen nemen. Het tribunaal in Engeland kan dat wel. Als dat tribunaal een klacht gegrond acht kan zij gelasten dat de gewraakte activiteiten worden beëindigd en de verworven gegevens worden vernietigd. Bovendien kan het tribunaal de minister gelasten schadevergoeding te betalen aan de klager. Bestaat er een overzicht van aantal en uitslag van de beslissingen van het tribunaal gedurende de laatste jaren?

Tussen 1989 en 1995 zijn er in het Verenigd Koninkrijk 208 klachten bij het Tribunaal (zie onderdeel 2.2.2 van het overzicht) ingediend, van welke er geen enkele gegrond is verklaard.

3

Artikel 13 van het EVRM geeft het recht op een effectief rechtsmiddel voor een nationale instantie. Is er rechtspraak bekend met betrekking tot één van de in het overzicht genoemde landen in verband met de eis van dit artikel en de mogelijkheid een effectief rechtsmiddel aan te wenden?

Het recht op een effectief rechtsmiddel voor een nationale instantie, als vermeld in artikel 13 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM), is aan de orde geweest in een aantal zaken voor de Europese Commissie voor de Rechten van de Mens.

Als eerste valt de zaak 20 271/92, *Redgrave v. Verenigd Koninkrijk* te noemen. De Commissie kwam in de aangehaalde uitspraak niet tot de conclusie als zou het Britse stelsel van toezicht in wederspraak zijn met het EVRM.

In de zaak 18601/91 *D.E. v Verenigd Koninkrijk* kwam de Commissie ten aanzien van het Britse stelsel tot de volgende conclusie:

«In the absence of any evidence or indication that the system is not functioning as required by domestic law, the Commission finds that the framework of safeguards achieves a compromise between the requirements of defending democratic society and the rights of the individual which is compatible with the provisions of the Convention.»

In zaak 20317/92 *Hewitt & Harman v. Verenigd Koninkrijk* werd deze conclusie nogmaals aangehaald.

4

Hoe is de situatie in de stelsels van de landen genoemd in het overzicht met betrekking tot rechterlijke toetsing?

In de beziene stelsels geldt ten aanzien van de aanwezigheid van een rechterlijke toets het navolgende.

In Canada is er, zoals is aangegeven in onderdeel 6.2.3 van het overzicht, betrokkenheid van de rechter bij het opstellen van lasten.

In Duitsland bestaat er voor personen de mogelijkheid om in beroep te gaan in vervolg op een mededeling dat zij zijn getapt. (Zie ook hierna t.a.v. vraag nr. 5)

Bij de overige beziene landen is in de betrokken regelgeving niet in een specifieke rechterlijke toets voorzien.

5

In hoeverre worden in de verschillende stelsels mensen die voorwerp van onderzoek zijn geweest daarover (achteraf) op de hoogte gesteld en op welke manier?

Van de verschillende stelsels uit het overzicht bestaat er alleen in Duitsland, zoals aangegeven in onderdeel 1.2.3, de mogelijkheid om mensen achteraf op de hoogte te stellen van het feit dat hun telecommunicatie werd afgeluisterd, dan wel microfoons of camera's zijn gebruikt. Een dergelijke mededeling blijft achterwege indien niet kan worden uitgesloten dat de doeleinden van het onderzoek met de mededeling in gevaar kunnen worden gebracht.

6

Kan een expliciete beschouwing worden gegeven over in welke mate en hoe de meer reguliere inlichtingendiensten zijn verbonden met de militaire inlichtingendiensten in de beschreven landen?

Er bestaan in de in het overzicht beschreven landen, zo blijkt uit de regelgeving dienaangaande, geen rechtstreekse banden tussen de «reguliere» en de militaire inlichtingendiensten. Het is evenwel waarschijnlijk dat deze diensten net als in de Nederlandse situatie onderling contact onderhouden.

7

Kan worden toegelicht wat wordt verstaan onder «de parlementaire controle blijft in algemene zin onaangetast door specifieke parlementaire controles door bijvoorbeeld parlementscommissies». Is er geen sprake van specifieke parlementaire controles? Zo ja, hoe wordt die specifieke controle gecontroleerd? (blz. 2).

Met de zinsnede «de parlementaire controle blijft in het algemeen onaangetast door specifieke parlementaire controles door bijvoorbeeld parlementscommissies» (Inleiding van het overzicht) is bedoeld aan te geven dat de specifieke controle-mechanismen, als omschreven bij de diverse onderzochte landen, de zelfstandige bevoegdheid van het parlement om te controleren als zodanig niet aantasten of verminderen.

8

Worden er in de onderzochte landen leden van bepaalde politieke groeperingen uitgezonderd van deelname aan (parlementaire) controle op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten? Zo ja, om welke landen en om welke politieke groeperingen gaat het dan?

In geen van de onderzochte landen worden leden van een bepaalde politieke partij welke zitting heeft in de volksvertegenwoordiging

uitgezonderd van deelname aan parlementaire controle op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten.

9

Kan aangegeven worden hoe de verschillende controlestelsels belemmerend (kunnen) werken ten opzichte van de dagelijkse praktijk?

Ten aanzien van de vraag hoe de verschillende controlestelsels belemmerend (kunnen) werken in de praktijk kan het volgende worden opgemerkt.

Inlichtingen- en veiligheidsdiensten werken binnen een democratisch bestel veelal onder enigerlei vorm van democratisch toezicht. De verschillende controleregimes zijn alle ingesteld om enerzijds tegemoet te komen aan het legitieme verlangen van een adequate democratische controle, en anderzijds een effectief opereren van de betrokken diensten mogelijk te maken om zo aantastingen van de democratische rechtsorde juist te kunnen voorkomen. Op dit snijvlak dient een compromis te worden gevonden. Dat compromis is, zo valt in het eerder toegezonden overzicht te zien, binnen elk stelsel anders. Dit kan worden toegeschreven aan een veelvoud van factoren zoals bijvoorbeeld parlementaire en democratische tradities.

10

Kan de minister een kwalitatief oordeel geven over elk van de beschreven controlestelsels?

Het wordt om voor de hand liggende redenen minder opportuun geacht om een kwalitatief oordeel te vellen over de beziene stelsels. Er wordt dan ook geen waardeoordeel gegeven over de wijze waarop in de beziene landen toezicht wordt gehouden op de veiligheidsdiensten. Ten overvloede mag ik in deze naar de inleiding en de conclusies bij elk hoofdstuk van het overzicht verwijzen, alsmede naar het antwoord op vraag 12.

11

Kan worden aangegeven in hoeverre de verschillende gremia in de verschillende landen een rol hebben in relatie tot opsporing? In hoeverre zijn deze rollen volgens de regering wenselijk c.q. noodzakelijk?

Het overzicht heeft – zoals bekend – uitsluitend betrekking op controlerende instanties ten aanzien van inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Er is ten aanzien van de controlerende instanties slechts in Zweden een dubbelfunctie te constateren, maar dit is het gevolg van de positionering van de veiligheidsdienst als onderdeel van de politie. Zoals bekend is er in Nederland een strikte scheiding tussen de opsporingsdiensten en de inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Deze komt tevens tot uitdrukking in het toezicht op deze diensten.

12

Welke (delen van) controlestelsels ziet de regering als positieve referentiepunten in verband met Nederlandse wetgeving terzake?

Uit het overzicht van de beziene controlestelsels is een grote variëteit van controlemogelijkheden naar voren gekomen. De Nederlandse regering ziet met name een meerwaarde in een onafhankelijke commissie van toezicht, zoals deze blijktens de beziene controlestelsels in een aantal landen bestaat. In het ontwerp voor de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten is dan ook in een dergelijke commissie voorzien.

13

Is in het kader van het Trevi-overleg over het onderwerp toezicht op veiligheidsdiensten gesproken?

In het kader van het Trevi-overleg is het onderwerp toezicht op veiligheidsdiensten niet aan de orde geweest.

II Landenoverzicht

1. Duitsland

14

De leden van het G-10 Gremium worden twee maal per jaar geïnformeerd over de tenuitvoerlegging van de wet. Is die uitleg in het algemeen of ook gericht op individuele gevallen?

De informatie die de leden van het G-10 Gremium twee maal per jaar krijgen over de tenuitvoerlegging van de wet (onderdeel 1.2.2. van het overzicht) is algemeen van aard en niet gericht op individuele gevallen.

15

De leden van de G-10 Kommission bestaat uit een voorzitter en drie leden. Worden deze laatsten gekozen of benoemd? Uit welke kring zijn zij afkomstig?

Zowel leden als voorzitter van de G-10 Kommission worden benoemd door het G-10 Gremium (onderdeel 1.2.2). Vaak hebben de leden een juridische achtergrond, maar er geldt geen bepaalde dwingende kwalificatie waar de leden aan moeten voldoen.

16

In welke gevallen wordt er wel (en in welke gevallen niet) meegedeeld aan mensen dat zij onderwerp van afluisteractiviteiten zijn geweest?

Zie vraag 5.

17

Kan een beschouwing worden gegeven over het functioneren van het mechanisme van de twee-derde meerderheid in de Parlementarische Kontrollkommission voor het openbaar vergaderen? (blz. 3)

Zoals gesteld in onderdeel 1.2.1. van het overzicht kan de Parlementarische Kontrollkommission, indien tweederde van haar leden daarmee instemt in het openbaar vergaderen. In de praktijk is van een openbare vergadering evenwel geen sprake, maar wordt hiermee bedoeld op het in het openbaar naar buiten treden van de Kommission. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn ten aanzien van een onderwerp waarover zij heeft vergaderd. De Parlementarische Kontrollkommission kan alsdan een persconferentie beleggen of een verklaring afleggen. Het gaat dus feitelijk om een openbare terugkoppeling van hetgeen besproken is. De vergaderingen zelf zijn evenwel altijd geheim.

18

Kan een uiteenzetting worden gegeven over de bevoegdheid van de Duitse regering om op grond van dwingende redenen geen informatie aan de Kommission te verstrekken over bepaalde dossiers? (blz. 3)

De bepaling dat de Duitse regering op grond van dwingende redenen van geheimhouding kan weigeren om de Parlementarische Kontrollkommission informatie te verstrekken dient ertoe om de slagvaardigheid van

de Inlichtingen- en veiligheidsdiensten zeker te stellen. Zo zal bijvoorbeeld informatie die door een buitenlandse inlichtingendienst ter beschikking is gesteld, onder het uitdrukkelijk beding van bronbescherming en de betrokken informatie niet aan derden te distribueren, geen onderwerp van discussie in de Parlamentarische Kontrollkommission kunnen vormen.

19

Hoe worden de leden van de onderscheiden (Duitse) gremia benoemd en voor hoe lang? (blz. 3/4)

De wijze van verkiezing en benoeming van de onderscheidene Duitse gremia staat omschreven in de onderdelen 1.2.1, 1.2.2, 1.2.3 en 1.2.4. van het overzicht. De periode waarvoor de gremia worden benoemd is gelijk aan de zittingsperiode van de Bundestag, te weten 4 jaar.

20

Wie is politiek verantwoordelijk voor de activiteiten van de Bundesnachrichtendienst?

Voor de Bundesnachrichtendienst is de Chef van het Bundeskanzleramt de verantwoordelijke Minister.

21

Wanneer is de Parlamentarische Kontrollkommission van de Duitse Bundestag ingesteld? Heeft de Bundestag in haar verleden nog een andere vorm van parlementair toezicht op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten gekend?

In 1956 werd door de toenmalige regering een «Parlementair Vertrauenspersonengremium» ingesteld. Dit bestond uit afgevaardigden die uit de in de Bundestag vertegenwoordigde Frakties werden verkozen. In het begin was dit gremium slechts voor de controle op de Bundesnachrichtendienst verantwoordelijk, maar vanaf 1964 ook voor de Bundesamt für Verfassungsschutz en de Militärische Abschirmdienst. Er bestond geen speciale wettelijke grondslag voor dit gremium, en het had dan ook geen afdwingbare rechten. Het kwam in eerste instantie alleen op verzoek van de Bundeskanzler bijeen. In 1973 werd deze procedure gewijzigd: ook de frakties van de Bundestag konden een vergadering van het Gremium verlangen.

Deze situatie werd in het algemeen als onbevredigend beoordeeld. Reeds in 1969 werd een grondwetswijziging voorgesteld, die de instelling van een commissie inzake inlichtingendiensten tot doel had. Dit ontwerp verkreeg evenwel niet de vereiste tweederde meerderheid.

In 1978 werd tenslotte het «Gesetz über die Parlamentarische Kontrolle nachrichtendienstlicher Tätigkeit des Bundes» met de vereiste (eenvoudige) meerderheid aangenomen. Deze wet vormt de basis voor de Parlamentarische Kontrollkommission.

22

Zijn alle partijen in de Duitse Bundestag evenredig vertegenwoordigd in de Parlamentarische Kontrollkommission?

In de Parlamentarische Kontrollkommission kunnen in beginsel vertegenwoordigers uit alle partijen worden gekozen. In de praktijk heeft dit tot gevolg dat in de Parlamentarische Kontrollkommission alle frakties van de Bundestag naar verhouding van hun grootte vertegenwoordigd zijn. Daarenboven geldt dat de leden van de Parlamentarische Kontrollkommission niet door hun fraktie worden afgevaardigd, maar door de Bundestag, met meerderheid van stemmen, moeten worden gekozen. Dat betekent dat ook de leden afkomstig uit de kleine frakties het vertrouwen

van de meerderheid van de Bundestag moeten verkrijgen. Op het ogenblik zijn alle fracties van de Bundestag naar verhouding vertegenwoordigd in de Parlamentarische Kontrol Kommission, behalve de PDS-Bundestaggruppe die ingevolge haar geringe aantal afgevaardigden geen fractie-status heeft. Ook de deelname aan het G-10 Gremium staat open voor alle partijen. De G-10 Kommission is niet uit Parlementariërs samengesteld.

23

Zijn activiteiten van de drie inlichtingen- en veiligheidsdiensten in samenwerking met buitenlandse diensten over het algemeen ook onderwerp van beraadslaging in de Parlamentarische Kontrollkommission?

Zie vraag 18.

24

Op welke wijze brengt de G10 – Kommission/G10 – Gremium verslag uit aan het parlement?

De G-10 Kommission brengt geen verslag uit aan het Parlement. Het G-10 Gremium brengt jaarlijks alleen verslag uit terzake van interceptie door de Bundesnachrichtendienst van niet kabelgebonden telecommunicatie welke ingevolge artikel 3 van het G-10 Gesetz is ondernomen, maar niet ten aanzien van het aftappen van de telecommunicatie-infrastructuur.

25

Komt het regelmatig voor dat op last van de G-10 Kommission aan een persoon is meegedeeld dat hij/zij onderwerp is geweest van af luisteractiviteiten?

Niet bekend is of er ooit op instigatie van de G-10 Kommission door de betrokken Minister mededeling aan een persoon is gedaan dat hij onderwerp is geweest van af luisteractiviteiten. In een zeer beperkt aantal gevallen wordt er evenwel door de betrokken Ministers een dergelijke mededeling gedaan. Zoals is gesteld in het antwoord op vraag 5/16 blijft een dergelijke mededeling achterwege indien niet kan worden uitgesloten dat de doeleinden van het onderzoek met de mededeling in gevaar kunnen worden gebracht.

26

Strekt de bevoegdheid van de bovengenoemde instellingen zich ook uit tot de Militärische Abschirmdienst? Zo nee, wie voert het toezicht op deze dienst?

Het toezicht van de onder 1.2 van het overzicht genoemde specifieke controlerende instanties strekt zich ook uit tot de Militärische Abschirmdienst.

27

Welke taken vallen – grofweg – onder de Bundesamt für Verfassungsschutz en welke onder de Bundesnachrichtendienst? (blz. 3)

De Bundesnachrichtendienst houdt zich als Inlichtingendienst bezig met het inwinnen van die informatie over het buitenland die van betekenis is voor de buitenlandse- en veiligheidspolitiek van Duitsland. De Bundesamt für Verfassungsschutz houdt zich als veiligheidsdienst bezig met het inwinnen van informatie ten aanzien van pogingen de vrije democratische rechtsorde en de staatsveiligheid aan te tasten.

28

Kunnen leden van alle fracties gekozen worden in de Parlementarische Kontrollkommission? (blz. 3) Idem in het G-10 Gremium en de G-10 Kommission? (blz. 4).

Zie vraag 22.

29

Hoe vaak is in respectievelijk 1994, 1995 en 1996 in het openbaar vergaderd door de Parlementarische Kontrollkommission? (blz. 3).

In 1994, 1995 en 1996 heeft de Parlementarische Kontrollkommission respectievelijk 10, 12 en 13 keer vergaderd.

2. Verenigd Koninkrijk

30

Hoe vaak wordt in de praktijk geen informatie overhandigd aan het Committee, als de minister de openbaarmaking ervan niet in het openbaar belang acht, of andere gronden van nationale veiligheid?

Op deze vraag kan geen antwoord worden gegeven, aangezien ook dit type informatie in het Verenigd Koninkrijk als vertrouwelijk wordt aangemerkt.

31

De Commissioner wordt benoemd uit kringen van de rechterlijke macht. Wat betekent dat? Hoe onafhankelijk is deze Commissioner van de minister-president?

Tot Commissioner kan iemand worden benoemd «who holds or has held high judicial office within the meaning of the Appellate Jurisdiction Act 1876». Dat wil zeggen dat een «Lord Chancellor», een «judge of the Court of Appeal, High Court of Court of session» in aanmerking komen voor deze functie.

De Commissioner is totaal onafhankelijk, ook ten opzichte van de Minister-President.

32

Hoe komt het parlement aan informatie wat betreft de Defence Intelligence Staff, waarover zij de minister van Defensie kunnen aanspreken?

De leden van het Parlement kunnen voor wat betreft de informatieverwerving inzake de Defence Intelligence Staff de Minister van Defensie aanspreken op al die onderwerpen waarover zij informatie wensen te verkrijgen. Voorzover het niet gerubriceerde informatie betreft zal deze worden verstrekt.

Voorts kan het Parlement toezicht op de Defence Intelligence Staff uitoefenen door middel van de Vaste Kamercommissies. Zo kunnen functionarissen van de Defence Intelligence Staff worden gevraagd te verschijnen voor de Vaste Kamercommissie voor Defensie, dan wel, afhankelijk van het onderwerp, voor de vaste Commissie voor Buitenlandse Zaken of de vaste Commissie voor Handel en Industrie. Voorzover bij deze besprekingen gerubriceerd materiaal aan de orde komt kan deze in een besloten zitting van een vaste Commissie – onder voorwaarde van geheimhouding – ter beschikking worden gesteld.

De Vaste Kamercommissie voor Defensie reflecteert de parlementaire verhoudingen en bestaat thans uit 7 Labour-, 3 Conservatives- en 1 Liberal- afgevaardigde(n).

33

Houdt de zin «De Defence Intelligence Staff (...) ministeriële verantwoordelijkheid» in dat genoemde «Staff» niet alle informatie, zoals met betrekking tot individuele gevallen (waarover hij zich in «The House» niet hoeft te verantwoorden) dient te verschaffen aan de minister?

Met de zinsnede «De Defence Intelligence Staff is gehouden om de Minister al die informatie te verschaffen die hij nodig heeft voor het nakomen van zijn ministeriële verantwoordelijkheid» (onderdeel 2.2.4. van het overzicht) is niet bedoeld aan te geven dat de Defence Intelligence Staff niet gehouden zou zijn om alle informatie te verschaffen aan de Minister.

De Defence Intelligence Staff is gehouden om op verzoek van de Minister alle informatie waar deze om vraagt te verschaffen. Daarnaast informeert de Defence Intelligence Staff de Minister over alle relevante ontwikkelingen op het terrein van Militaire Inlichtingen. De Defence Intelligence Staff behoeft de instemming van de Minister voor het uitvoeren van gevoelige operaties. Routine aangelegenheden worden normaliter niet aan de Minister gemeld.

34

Hoe vond de parlementaire controle plaats voor de inwerkingtreding van de Intelligence Services Act in 1994?

Voordat de Intelligence Service act in 1994 in werking trad was er geen direct toezicht vanuit het Parlement op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten. Wel was de Minister van Binnenlandse zaken altijd al verantwoordelijk voor MI5 en de Minister van Buitenlandse Zaken voor MI6 en GCHQ. Op deze wijze waren de betrokken Ministers verantwoording verschuldigd aan het Parlement voor deze diensten. (NB in onderdeel 2.1 van het overzicht staat abusievelijk vermeld dat MI6 onder het Ministerie van Binnenlandse Zaken valt)

35

Nemen in de Intelligence and Security Committee ook leden van andere partijen dan de Labour Party en de Conservative Party zitting?

Deelname aan de Intelligence and Security Committee staat in beginsel open voor alle in het Parlement vertegenwoordigde partijen. In de praktijk zijn de negen leden afkomstig van de drie belangrijkste partijen. De samenstelling is thans 5 leden afkomstig van Labour, drie van de Conservatives en 1 Democrat.

36

Op welke wijze brengt het Tribunaal verslag uit?

Het Tribunaal brengt geen jaarverslag uit.

37

Behandelt het Tribunaal ook klachten inzake het optreden van de Defence Intelligence Staff?

Zoals vermeld in onderdeel 2.2.4 heeft het Tribunaal geen bevoegdheden ten opzichte van de Defense Intelligence Staff.

38

Hebben de verschillende politiekorpsen in Groot-Brittannië en Noord-Ierland een eigen inlichtingendienst? Worden de activiteiten van deze diensten betrokken bij de taak van de Intelligence and Security Committee?

De National Criminal Intelligence Service (NCIS) vormt de inlichtingendienst voor de politiekorpsen van het Verenigd Koninkrijk en Noord-Ierland. Deze dienst valt niet onder het taakveld van de Intelligence and Security Committee.

39

Komen alle parlementariërs in aanmerking om zitting te nemen in de Intelligence and Security Committee? (blz. 6).

Zie vraag 35.

40

Maakt het Tribunaal een (jaar)verslag? Is dat openbaar? (blz. 6).

Zie vraag 36.

3. Frankrijk

41

Aan welke hoedanigheden moet de voorzitter van de Commission Nationale voldoen?

De voorzitter van de Commission Nationale de controle des interceptions de sécurité hoeft niet aan specifieke hoedanigheden te voldoen.

42

Wat zijn de criteria voor de premier als hij moet bezien of een besluit tot interceptie wettig is?

De Premier kan een besluit tot interceptie nemen indien noodzakelijk teneinde inlichtingen te verkrijgen met betrekking tot de nationale veiligheid, het veiligstellen van vitale elementen in het Franse wetenschappelijke en economische potentieel en het voorkomen van terrorisme, criminaliteit en georganiseerde misdaad.

43, 44 en 45

In Frankrijk is geen regime van specifieke parlementaire controle. In hoeverre is de premier in zijn algemeenheid niettemin verantwoordelijk voor zijn beleid ten aanzien van intercepties ten opzichte van het parlement?

Kan een (verklarende) ontwikkelingsgang van het controlestelsel in Frankrijk worden verschaft – in het bijzonder ten aanzien van het ontbreken van een parlementair controlemechanisme – schetsen? Is door het Franse parlement ooit gevraagd om parlementaire controle op de inlichtingen- en veiligheidsdienst? (blz. 8).

De Premier is de hoogste autoriteit in Frankrijk op het gebied van defensie. Hij heeft, als zijnde hoofd van de regering een doorslaggevende verantwoordelijkheid inzake de inrichting van de verdediging en de inwinning van inlichtingen dienaangaande. Dit ligt aan de basis voor zijn zelfstandige verantwoordelijkheid voor interceptie, zonder controle van het parlement hierop.

4. België

46

Mogen de leden van het Vast Comité I tevens parlementariërs zijn?

De leden van het Vast Comité I (zie onderdeel 4.2.1 van het overzicht) mogen niet tevens parlementariërs zijn. De leden en hun plaatsvervangers

van het Vast Comité I mogen namelijk geen bij verkiezing verleend openbaar mandaat uitoefenen. (Art. 28 van de Wet tot regeling van het toezicht op politie- en inlichtingendiensten)

47

Is de parlementaire verantwoordelijkheid van de ministers ten opzichte van het parlement uitgesloten?

De parlementaire verantwoordelijkheid van de Ministers blijft volledig bestaan. Het Vast Comité I kan worden beschouwd als een controleorgaan ten aanzien van de werkwijze van de politie- en inlichtingendiensten. Het werk van het Vast Comité I stelt de Minister beter in staat zijn verantwoordelijkheid ten opzichte van het Parlement waar te maken.

48

Kan worden aangegeven wat onder «nuttige ervaring» verstaan wordt? (blz. 9)

Onder «nuttige ervaring» (onderdeel 4.2.1. van het overzicht) wordt bedoeld dat de griffier van het Vast Comité I ambtelijke ervaring en kennis van de sector politie- en inlichtingendiensten dient te hebben.

49

Wie is verantwoordelijk voor het functioneren van de Dienst Enquêtes?

De aan het Vast Comité I toegevoegde dienst Enquêtes moet de door het Vast Comité I opgelegde taken overeenkomstig diens richtlijnen en onder diens gezag uitvoeren. Dit geldt eveneens voor de onderzoeken die de dienst Enquêtes uit eigener beweging uitvoert.

50

Hoe is de parlementaire controle op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten in België geregeld? Leggen de genoemde commissies verantwoording af aan het parlement?

Zoals vermeld in onderdeel 4.2.1. van het overzicht zendt het Vast Comité I, die de parlementaire controle uitoefent, jaarlijks een verslag aan de Kamer en de Senaat.

5. Zweden

51

Kan de Vaste kamercommissie ook bepaalde activiteiten stopzetten? In welke gevallen?

De vaste kamercommissie voor constitutionele zaken heeft niet de bevoegdheid om bepaalde activiteiten te laten stopzetten. Wel kunnen de leden van de vaste commissie wetswijzigingen initiëren welke uiteindelijk op termijn kunnen leiden tot het stopzetten van de gewraakte activiteiten. Daarnaast kan de vaste kamercommissie voor constitutionele zaken bij de behandeling van het verslag van de parlementaire leden van de Nationale Politieraad (zie hoofdstuk 5.2.1) commentaar leveren op de betreffende dienst.

52

Kan worden ingegaan op het functioneren van de vaste Kamercommissie Justitie in Zweden als belangrijk gremium van het controlestelsel, mede in het licht van de geheimhoudingsplicht resp. het vertrouwelijk karakter?

Doordat de betrokken vaste kamercommissies zich bezighouden met de activiteiten van de Security Police (SÄPO) verkrijgen zij een duidelijk inzicht in de (geheime) werkzaamheden van deze dienst. Zij kunnen in de uitoefening van hun taak informatie opvragen en worden daarnaast regelmatig door de SÄPO uitgenodigd ten behoeve van informatieverstrekking over de ondernomen activiteiten.

Gerubriceerd SÄPO materiaal wordt aan een vaste kamercommissie verstrekt onder voorwaarde van geheimhouding door de commissie en haar medewerkers.

De geheimhoudingsverplichting voor de individuele leden van een vaste kamercommissie, dus voor die parlementariërs die daar zitting in hebben, ligt iets anders. Voor parlementariërs geldt namelijk dat deze zich niet hoeven te houden aan de algemene regels die gelden voor geheimhouding. Op deze regel geldt evenwel de uitzondering dat het de leden van een vaste kamercommissie niet is toegestaan om informatie te verstrekken over aangelegenheden waarvan de commissie of het Parlement besloten heeft dat deze informatie gerubriceerd is in verband met de staatsveiligheid of om enigerlei andere belangrijke reden verband houdende met de relatie met derde landen. De meeste informatie met betrekking tot SÄPO valt onder deze categorieën.

53

Wie hebben er nog meer zitting in de Nationale Politieraad in Zweden? Kunt u een bredere beschouwing geven over taak en positie van deze Raad?

De Nationale Politie Raad bestaat uit maximaal 8 leden. De leden worden benoemd door de regering. Naast 6 parlementariërs hebben de National Police Commissioner en een diplomaat zitting, aangevuld met het hoofd van de SÄPO als er aangelegenheden van de dienst worden besproken. De Nationale Politie Raad beziet onder meer de werkzaamheden en de efficiency van de SÄPO en doet aanbevelingen voor verbeteringen. Ook financiële aangelegenheden vallen onder de verantwoordelijkheid van de Raad. Indien noodzakelijk brengt de Raad verslag uit aan de regering.

54

Kan worden aangegeven welke belangrijke wijzigingen zijn doorgevoerd in het kader van genoemde recente (Zweedse) wetgeving in dezen?

Zoals valt te lezen in onderdeel 1 van het overzicht zijn er in Zweden geen belangrijke recente wijzigingen in de wetgeving doorgevoerd. Wel is er per 1 juli 1996 een nieuwe commissie geïnstalleerd die zich bezighoudt met de beoordeling van zaken betreffende het vrijgeven van informatie met betrekking tot veiligheidsonderzoeken. Deze commissie zal zich ook bezighouden met de archivering van persoonsgegevens door de SÄPO. Het aantal leden is maximaal 8 en bedraagt thans 5 leden: twee rechters, twee parlementariërs en een advocaat.

55

Hebben alle leden van de vaste Kamercommissies in Zweden toegang tot alle stukken en besprekingen? (blz. 10).

De individuele leden van de vaste kamercommissies hebben niet meer bevoegdheden ten aanzien van het inzien van confidentiële stukken dan de gewone Zweeds staatsburger. De regering is evenwel gehouden om aan de vaste kamercommissie *als instelling* alle informatie te overhandigen waar deze om verzoekt.

De organisaties welke niet rechtstreeks onder parlementaire controle vallen (zoals politieautoriteiten, deze vallen onder de controle van de

regering) kunnen verzoeken van de vaste commissies om informatie aan de regering doorspelen.
Alleen de leden van het Parlement die zitting hebben in de Nationale Politieraad hebben het recht om interne vergaderingen van de SÄPO bij te wonen.

56

Wordt van de besprekingen een verslag gemaakt? Is dat openbaar? (blz. 10).

Van de interne vergaderingen van de SÄPO wordt in het algemeen geen verslag gemaakt. Voorzover er documenten worden gemaakt zijn deze in de regel geheim. Zie voor de toegankelijkheid van deze stukken de antwoorden op vragen 52 en 55.

6. Canada

57

Aan welke vereisten voor benoembaarheid moet de Inspector-General voldoen?

De wettelijke grondslag van de functie van Inspector-General (onderdeel 6.2.4. overzicht) specificeert ten aanzien van de eisen van zijn benoembaarheid slechts dat er sprake moet zijn van een hoge ambtenaar en dat deze aan de gebruikelijke veiligheidseisen moet voldoen.

Daarnaast moet hij de «oath of Secrecy» afleggen:

I,....., swear that I will not, without due authority, disclose or make known to any person any information acquired by me by reason of the duties performed by me on behalf or under the direction of the Canadian Security Intelligence Service or by reason of any office or employment held by me pursuant to the Canadian Security Intelligence Act. So help me God»

58

In Canada is door middel van de instelling van een parlementaire «Sub-Committee on National Security» en een niet-parlementaire «Security Intelligence Review Committee» de algemene politieke en de specifieke controle van elkaar gescheiden. In hoeverre verdient het aanbeveling om ook in ons land tot een dergelijke verdeling over te gaan?

In het wetsvoorstel voor de nieuwe Wet op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (WIV) is voorzien in een Commissie van Toezicht, welke qua samenstelling en bevoegdheden een zekere gelijkenis met de Canadese «Security Intelligence Review Committee» vertoont.

De Commissie van Toezicht heeft een toezichthoudende taak op de uitvoering van de WIV en de Wet Veiligheidsonderzoeken en rapporteert hier jaarlijks over in een openbaar verslag aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Daarnaast adviseert de Commissie de betrokken Minister bij het onderzoek en de beoordeling van klachten.

59

In hoeverre leidt, bijvoorbeeld in Canada de evenredige vertegenwoordiging van partijen in de «Sub-Committee on National Security» en in Zweden de grote mogelijkheden van parlementaire controle, tot problemen met betrekking tot het «lekker» van gevoelige informatie? Leidt het feit dat er, in vergelijking met ons land, een pluriformer gezelschap van parlementariërs zich met de controle bezig houden tot meer «lekker»?

Voor zover bekend heeft de evenredige vertegenwoordiging van partijen in het Canadese Sub-Committee on National Security en de vorm van parlementaire controle in Zweden, binnen de context van de specifieke stelsels waar deze worden toegepast, niet tot problemen geleid, zoals het «lekken» van gevoelige informatie.

Daarbij dient te worden aangetekend dat in het geval van Zweden uitsluitend de leden van de btrokken vaste kamercommissies gekend worden in gevoelige informatie, en een rol uitoefenen die vergelijkbaar is met die van de Commissie voor de Inlichtingen- en veiligheidsdiensten. De rol van de Canadese Sub-Committee on National Security is van een meer algemene aard. Dit Committee heeft geen toegang tot enigerlei informatie welke zich onder de Canadese dienst bevindt, zodat het zich qua samenstelling en bevoegdheden niet goed met bovenstaande commissies laat vergelijken.

60

Aan wie legt de Security Intelligence Review Committee verantwoording af? (blz. 12).

De Security Intelligence Review Committee (SIRC) legt door het aan de Minister overleggen van haar jaarverslag verantwoording aan hem af. (Hoofdstuk 6.2.2.)

61

Op welke wijze informeert de SIRC het parlement? (blz. 12).

Door de Minister wordt het jaarverslag van de SIRC binnen 15 dagen na ontvangst doorgeleid naar het Parlement.

62

Is de Deputy Minister waarnaar in paragraaf 6.2.3. verwezen wordt, slechts belast met de controle op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten? Draagt hij/zij politieke verantwoordelijkheid?

De Deputy Minister is de Deputy Minister van Binnenlandse Zaken. De werkzaamheden aangaande de controle op de dienst vormen dan ook slechts een onderdeel van zijn aandachtsveld. De politieke verantwoordelijkheid wordt primair gedragen door de Minister van Binnenlandse Zaken.